

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep

0032 Oslo

Deres ref.:
12/3854

Vår ref.:
12-205 HR

Dato:
15. nov. 2012

Høring - forskrifter om rammeplaner for lærerutdanning trinn 8 - 13

Musikernes fellesorganisasjon (MFO) er landets største fagforbund for utøvende kunstnere og pedagoger og har mer enn 7500 medlemmer. MFO er tilsluttet Landsorganisasjonen i Norge (LO). Vi vil i dette høringssvaret kommentere forskriftene om rammeplaner for følgende lærerutdanninger:

- 3-årig faglærer utdanning i praktiske og estetiske fag
- 5-årig integrert lektorutdanning for trinn 8-13
- Praktisk-pedagogisk utdanning for trinn 8-13

Generelle kommentarer

MFO er spesielt bekymret for føringen gitt fra departementet om at lærerutdanningene skal ha fokus på aldersgruppene 8. til 13. klasse. Dette vil etter vårt syn gi flere uheldige effekter. For eksempel vil det for dem som tar en faglærerutdanning i musikk eller i andre kunstfag, medføre en betydelig begrensning i mulighetene til å bli ansatt i grunnskolen. Der behøves det fagspesifikk og kunstfaglig kompetanse helt ned til første klasse. En begrensning i lærerutdanningens fokusområde til kun å gjelde fra 8. klasse, vil etter vårt syn medføre en uheldig innskrenkning i disse kandidatenes arbeidsmuligheter. Dette vil også medføre en betydelig innskrenkning av tilgangen til kompetente lærere i musikkfaget i aldersgruppen 1. til 7. klasse. Dette er en innskrenkning som ytterligere vil minske tallet på faglærte lærere i musikkfaget, et tall som allerede er bekymringsfullt lavt.

Vi kan heller ikke se at de kandidatene som har kun tre-årig utdannelse vil ha store muligheter til å få seg relevant arbeid på videregående nivå, for klassene 11 til 13. MFO organiserer majoriteten av lærerne på musikk, dans og dramalinjene, og vår erfaring er at meget få lærere uten master- eller hovedfagskompetanse kommer i betraktning ved ansettelse ved disse linjene. Et fokus på aldersklassene 11 til 13 for lærerutdanningene for disse fagene vil derfor etter vårt syn være lite hensiktsmessig.

MFO mener også at det lovfestede skoleslaget som kulturskolene er, må nevnes i rammeplanene som en aktuell opplæringsarena. MFO arbeider for at kulturskolene skal utvikles som gode lokale ressurscenter for kunst og kultur. Dette er også en intensjon fra dagens regjering. I statsbudsjett for 2012 lå det en føring om at de 40 millionene fra Kulturløft II som er øremerket utviklingsprosjekter i kulturskolene skulle "rettast enno meir mot samarbeid mellom kulturskole og grunnskole/SFO. Hovuddelen av midlane skal gå til prosjekt med kombinerte stillingar i kulturskole og grunnskole/SFO, medrekna ungdomsskolar"(Prop. 1 S (2001-2012)). Fra høsten 2013 innfører Regjeringen også en gratis kulturskoletime for alle barn i løpet av de fire første klassesettene. Dette tilbudet

er frivillig og skal gis i tilknytning til skole eller SFO. Det er sagt fra Regjeringen at dette skal være et samarbeid mellom skole/SFO og kulturskolen, ved at kulturskolens ressurser kan brukes på skolene. Det er beregnet at dette tilbudet vil nå ut til omtrent 60.000 barn hvert år.

Rammeplanene har fokus på at utdanningene skal være forsknings- og erfaringsbaserte, og ser helt bort fra at UH-loven likestiller kunstnerisk utviklingsarbeid som kunnskapsgrunnlag. Dette er særlig viktig i planene for lektorutdanning og for faglærerutdanningen, som også omtaler fagstudiene. Vi vil generelt anbefale at man i stede bruker begrepet FoU-basert utdanning.

Departementet etterspør høringsinstansenes syn på spørsmålet om det bør fastsettes spesielle opptakskrav til faglærerutdanningene. Etter MFOs syn er det helt nødvendig at det bør kreves et minimum av ferdigheter i det faget som kandidaten skal utdanne seg i. Det vil for oss framstå som meget uheldig og svært lite gjennomtenkt om for eksempel en faglærer i musikk ikke hadde et tilstrekkelig høyt nivå på sitt instrument. Det bør derfor være opptaksprøver til denne type utdanninger.

Praktisk-pedagogisk utdanning for trinn 8-13

I § 6 i rammeplanen er det foreslått at "for å bli tatt opp til praktisk-pedagogisk utdanning for trinn 8-13 må søker ha en mastergrad som inneholder to skolefag som gir undervisningskompetanse på trinn 8-13." Et krav om to skolefag vil innebære at svært få norske musikkstudenter i framtiden vil ta PPU. I dag utdanner for eksempel Norges musikkhøgskole omtrent 50 PPU-kandidater hvert år. Bortfall av disse kandidatene vil skape store problemer for rekruttering av faglig kvalifiserte lærere. Etter vårt syn må rammeplanen gi hjemmel for at PPU kan gjennomføres med bare ett skolefag i studentens fagkrets. Det er også grunn til å peke på at fagbegrepet (i betydningen undervisningsfag) ikke er entydig. Innenfor musikk er det snakk om en rekke ulike musikkfag: allmennfaget musikk i grunnskolen, instrument og ensemble i kulturskolen og en rekke fagdisipliner i videregående skole innen for programområde musikk, dans og drama: instrument, kor, samspill, gehørtrening, komponering og arrangering, musikkhistorie, ensembleledelse og musikkformidling. Dette er ulike fag som krever ulik fagkompetanse og ulik didaktisk kompetanse.

Vi må også minne om at det innenfor kunstfagene er behov for lærere som kan arbeide i kombinerte stillinger i grunnskole, kulturskole og videregående skole. Slike stillinger tas det til orde for både i regjeringens Strategi for kunst og kultur i opplæringen (Skapende læring, Kunnskapsdepartementet 2007), og senest i St.meld. 10 (2011-12) Kultur, inkludering og deltaking, der det fremgår at hoveddelen av kulturskole- utviklingsmidlene i 2012 vil gå til prosjekter med kombinerte stillinger i kulturskole og grunnskole/ SFO. Og i tillegg har Regjeringen, som tidligere nevnt, foreslått å innføre en gratis kulturskoletime for alle barn i løpet av de fire første klassetrinnene. For PPU på bakgrunn av ett fag må det til gjengjeld sikres fagdidaktisk bredde slik at kandidatene får både formell og reell kompetanse til å kunne fylle kombinerte stillinger i flere opplæringsarenaer - grunnskole, kulturskole og videregående skole.

Rammeplanen må gi hjemmel for å utvide perspektivet aldersmessig til også å omfatte undervisning for aldersgrupper under 8. trinn. Det er helt vesentlig at dette også får prege innholdet i pedagogikk, fagdidaktikk og praksisopplæring. Som vi har pekt på, er det innen kunstfagene stort behov for lærere som kan gå inn i kombinerte stillinger og kan undervise både i videregående skole, i kulturskoler og i grunnskolen. I kulturskolen vil det uansett være snakk om undervisning på lavere alderstrinn enn 8 - 13. Kulturskolen er et lovfestet skoleslag, og med de politiske føringene om at kulturskolen skal være ressurscenter for grunnskolen og at kulturskoletilbudet skal utvikles i skolefritidsordningen-SFO (Kulturskoletilbudet II), må PPU i kunstfag også sikre lærerkompetanse til disse arenaene - kulturskoletilbud til de minste barna og de estetiske fagene på barnetrinnet.

Departementet sier i høringsbrevet at "de foreslåtte opptakskravene vil umuliggjøre opptak til PPU for kandidater med 3- og 4-årige utdanninger i utøvende kunsthøgskole. Dersom forslaget skulle bli vedtatt, vil departementet utvikle opptaksbestemmelser som sikrer at også kandidatene fra disse utdanningene kan kvalifisere seg for læreryrket gjennom PPU".

Etter MFOs syn er det imidlertid ikke tilstrekkelig kun å justere opptaksbestemmelsene for å sikre dette. Slike justeringer må inn i selve rammeplanene, og må utformes på en slik måte at det vil være mulig for kunsthøgskolestudenter å søke denne utdanningen.

5-årig integrert lektorutdanning for trinn 8-13

Igen fokuseres det på trinnene 8 til 13, og at det stilles minstekrav om to fag. Men vi vil vise til tidligere argumentasjon for hvorfor dette etter vårt syn er uheldig, og vil anbefale at det åpnes for bare ett skolefag og også for aldersgrupper på 1. til 7. trinn.

Rammeplanen ser helt bort fra at det kan være aktuelt med integrerte lektorutdanninger for institusjoner og fagområder som har en studiestruktur med fireårige bachelorutdanninger. For slike fagområder vil det eventuelt være aktuelt med seksårige integrerte lektorutdanninger.

3-årig faglærer utdanning i praktiske og estetiske fag

Vi vil først vise til våre generelle kommentarer om innretning på klassetrinn. Vi registrerer at departementet ikke angir noen trinn som denne utdanningen spesifikt skal kvalifisere til, til forskjell for de andre utdanningene. Vi tolker dette som et tegn på at denne utdanningen også skal kvalifisere til trinnene 1 til 7, og er meget fornøyd med denne innretningen. Dog er det etter vårt syn bedre om spesielt faglærerutdanningene i musikk, dans og drama rettes inn mot trinnene 1 til 10, og at dette nedfelles i rammeplanen.

Det er fra enkelte hold hevdet at en 3-årig utdanning ikke er tilstrekkelig til å utdanne lærere med det faglige nivået som er påkrevd for undervisning i kulturskolene. Dette blir for oss en noe merkelig påstand, da en i Kulturskoleutvalgets kulturskoleundersøkelse i 2010 finner at 47,8 pst. av kulturskolelærerne i dag kun har bachelorgrad. For øvrig har 22,0 pst. mastergrad, 16,8 pst. har annen relevant fagutdanning og 14,6 pst. har ingen formel kompetanse. For øvrig er det interessant at hele 37,0 pst. av lærerne arbeider i kombinerte stillinger mellom kulturskole og grunnskole.

Selvfølgelig er det ønskelig med en så høy faglig kompetanse som mulig, men etter vårt syn vil mange lærere med denne utdanningen kunne gjøre en meget god jobb både i kulturskolene og i grunnskolen. Dette forutsetter selvfølgelig at kandidatens ferdigheter i sitt kunsthøgskolefag er tilstrekkelig høy allerede før opptak. Det er derfor nødvendig med opptaksprøver til denne utdanningen.

Dog vil vi hevde at denne utdanningen ikke vil kunne kvalifisere til arbeid på musikk-, dans- og dramalinjene på videregående nivå. På disse linjene er det meget få lærere uten master- eller hovedfagskompetanse. Et fokus på trinnene 11 til 13 vil for denne utdanningen være svært lite hensiktsmessig.

For dem som tar faglærerutdanning i musikk, vil dette medføre en betydelig kompetansedegradering om fokus skal være på 8. til 13. trinn, da kulturskolene ikke opererer innfor en slik inndeling - de dekker faktisk hele aldersspennet, fra barnehagealder - til videregående skole - derfor må disse studentene ha en kompetanse som dekker hele feltet, fra 1.til13. trinn. De fleste som går i kulturskolene i dag er under 13 år. Det i seg selv burde være tilstrekkelig grunn for å endre fokusområdet til nevnte trinn (1-13). Kunnskapsdepartementets forslag om gratis undervisningstilbud i kulturskolene for elever fra 1. til 4.trinn, understreker betydningen av en slik endring.

Her er det også andre aspekter som er avgjørende i argumentasjonen om å ha et aldersfokus utover departementets føring, 8.-13. trinn. Spesielt knyttes dette til utfordringer i oppvekstmiljøene. De kulturskolene som i dag har god og relevant kompetanse, prøver å innpasse sin aktivitet i tråd med innbyggernes ulike behov for

kulturfaglig bistand og tilrettelegging som innbefatter i stor grad små barn, men også gruppen psykisk utviklingshemmede. Sistnevnte er en bredt sammensatt gruppe, som også har rett til å få et tilpasset tilbud, både i grunnskole og kulturskole. Metoder og pedagogiske tilnæringsmåter som kun knyttes til fokusområde 8-13 vil være svært begrensede.

De fleste faglærerutdanningene i musikk baserer sitt opptak også på egen opptaksprøve - noe som sikrer kompetente studenter. Disse prøvene gir en god indikasjon på studentenes kvalifikasjoner for å gå på studiet. Karakteren 3 fra videregående skole er ikke avgjørende for om en lykkes i studiet eller ikke. Etter MFOs syn må det innføres opptaksprøver til alle faglærerutdanningene i praktiske og estetiske fag.

Nasjonale retningslinjer

Vi legger merke til at de forslagene til nasjonale retningslinjer som er utarbeidet og ligger tilgjengelig på nettet ikke er til høring. Vi har generelt tiltro til at UHR kan gjøre en god jobb med nasjonal samordning, men gjennomlesning av utkastene til retningslinjer gir likevel grunn til stor uro mht om det er hensiktsmessig å fastsette felles retningslinjer som skal gjelde for alle fag. Hensikten med nasjonale retningslinjer må være å sikre lærerutdanning av høy kvalitet, og vi frykter at de foreliggende forslagene ikke alltid vil være egnet til å oppfylle dette. Innenfor kunstfagene opplever vi ofte at det som er "sannheter" for teoretiske fag, ikke fungerer på samme måte for kunstfag, jf for eksempel begrepene forskningsbasert og FoU-basert. Vi vil derfor mene at det er mer hensiktsmessig om de nasjonale retningslinjene:

- enten blir mindre detaljerte,
- eller at det tillates flere sett med nasjonale retningslinjer, for eksempel egne retningslinjer for kunstfag,
- eller aller helst at institusjonene generelt pålegges å samordne virksomheten, men uten å forordne at dette skal skje i form av ett sett detaljerte nasjonale retningslinjer som alle skal følge. Et eksempel på at slik samordning har vært vellykket, uten bindende nasjonale retningslinjer, er samordningen av bruken av karakterskalaen, der loven bare angir skalaen og departementet har bedt institusjonene sørge for samordning, som blir utmerket ivaretatt gjennom UHRs organer.

Med vennlig hilsen

Musikernes fellesorganisasjon

Forbundet for utøvende kunstnere og pedagoger

Hans Ole Rian
Nestleder